

**Ευρωπαϊκή Συλλογή των Δεξιοτήτων και Διαθέσεων Κριτικής Σκέψης που
Απαιτούνται σε Διάφορα Επαγγελματικά Πεδία στον 21^ο Αιώνα**

Τεχνικά Δεδομένα και Δεδομένα καταλόγου

Εξώφυλλο

Σχεδιασμός εικόνας klyaksun / Freepik

Ημερομηνία Δημοσίευσης

Ιανουάριος 2018

Συνιστώμενη καταλογογράφηση

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΩΝ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ.

Ευρωπαϊκή συλλογή των δεξιοτήτων και διαθέσεων κριτικής σκέψης που απαιτούνται σε διάφορα επαγγελματικά πεδία στον 21ο Αιώνα. Συντονιστής του Προγράμματος CRITHINKEDU. Caroline Dominguez. - Vila Real: UTAD, 2018

ISBN: 978-989-704-256-0

Κριτική σκέψη - Δεξιότητες - Εκπαίδευση - Ανώτατη Εκπαίδευση - Κριτική σκέψη

CDU 378.025"20"

165.19"20"

Χρηματοδότηση

Το παρόν έργο είναι μέρος του προγράμματος «Η Κριτική Σκέψη στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης» (Critical Thinking Across the European Higher Education Curricula' – CRITHINKEDU) με κωδικό αναφοράς 2016-1-PT01-KA203-022808, χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Πλαίσιο του Προγράμματος Erasmus+.

Αποποίηση ευθυνών

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν αποτελεί αποδοχή του περιεχομένου το οποίο αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Συγγραφείς

Πανεπιστήμιο Οικονομικών Σπουδών Βουκουρεστίου, Ρουμανία

DANIELA DUMITRU, PhD, Associate Professor, Department for Teacher Training

DRAGOS BIGU, PhD, Senior Lecturer, Department of Philosophy and Human Sciences.

Καθολικό Πανεπιστήμιο του Λουβαίν (KU Leuven), Βέλγιο

JAN ELEN, PhD, Full Professor, Centre for Instructional Psychology and Educational Sciences

LAI JIANG, PhD, Postdoc, Centre for Instructional Psychology and Educational Sciences

Σύγχρονο Κέντρο Διδακτικής, Λιθουανία

ASTA RAILIENĖ, PhD, Trainer and Researcher of the MDC, Associate Professor at Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work

DAIVA PENKAUSKIENĖ, PhD, Director of the MDC, Lecturer at Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλίας (TEI of Thessaly), Ελλάδα

IOANNA V. PAPATHANASIOU, PhD, Assistant Professor, Nursing Department

KONSTANTINOS TSARAS, PhD, Assistant Professor, Nursing Department

EVANGELOS C. FRADELOS, PhD, Scientific and Research Collaborator, Nursing Department

Πανεπιστήμιο Δουβλίνου (UCD), Ιρλανδία

AOIFE AHERN, PhD, Associate Professor, School of Civil Engineering

CIARAN MCNALLY, PhD, Assistant Professor, School of Civil Engineering

JOHN O'SULLIVAN, PhD, Assistant Professor, School of Civil Engineering

Πανεπιστήμιο Λουβαίν – Λίμπουργκ (UCLL), Βέλγιο

AN VERBURGH, PhD, Educational Quality Assurance Officer and Educational Specialist

Πανεπιστήμιο Οικονομικών Πράγας (VSE), Τσεχία

EVA JAROŠOVÁ, PhD, Associate Professor, Department of Managerial Psychology and Sociology

HANA LORENCOVÁ, PhD, Assistant Professor, Department of Managerial Psychology and Sociology

Πανεπιστήμιο Ρώμης (UNIROMA3), Ιταλία

ANTONELLA POCE, PhD, Associate Professor, Department of Education

CRITHINKEDU - Critical Thinking Across the European Higher Education Curricula

FRANCESCO AGRUSTI, PhD, Full-time Researcher, Department of Education

MARIA ROSARIA RE, Research Fellow, Department of Education

Πανεπιστήμιο Σαντιάγκο ντε Κομποστέλλα (USC), Ισπανία

BLANCA PUIG, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

PALOMA BLANCO, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

INÉS MOSQUERA, Research Fellow, Faculty of Education Sciences

BEATRIZ CRUJEIRAS-PÉREZ, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

ISABEL GARCÍA-RODEJA GAYOSO, PhD, Full Professor, Faculty of Education Sciences

Πανεπιστήμιο Trás-os-Montes και Alto Douro (UTAD), Πορτογαλία

CAROLINE DOMINGUEZ, PhD, Assistant Professor, Engineering Department, LabCIDTFF - Centre of Didactics and Technology in Education of Trainers

GONÇALO CRUZ, Research Fellow, Engineering Department

HELENA SANTOS SILVA, PhD, Associate Professor, Department of Education and Psychology, Centre for Research and Intervention in Education

MARIA DA FELICIDADE MORAIS, PhD, Assistant Professor, Department of Letters, Arts and Communication

MARIA M. NASCIMENTO, PhD, Assistant Professor, Mathematics Department, LabCIDTFF - Centre of Didactics and Technology in Education of Trainers

RITA PAYAN-CARREIRA, PhD, Assistant Professor, Zootechnics Department, CECAV - Animal and Veterinary Research Centre

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (UOWM), Ελλάδα

CATHERINE DIMITRIADOU, PhD, Full Professor, Department of Primary Education, Faculty of Education

DIMITRIS PNEVMATIKOS, PhD, Full Professor, Department of Primary Education, Faculty of Education

SOFIA AVGITIDOU, PhD, Full Professor, Department of Early Childhood Education, Faculty of Education

GEORGE PALAIGEORGIOU, PhD, Lecturer, Department of Primary Education, Faculty of Education

Ευρωπαϊκή Συλλογή των Δεξιοτήτων και Διαθέσεων Κριτικής Σκέψης που Απαιτούνται σε Διάφορα Επαγγελματικά Πεδία στον 21^ο Αιώνα

Συνοπτική παρουσίαση και βασικά ευρήματα

Στο πλαίσιο του πρότζεκτ CRITHINKEDU, η παρούσα έκθεση παρέχει μια γενική ανάλυση της κατανόησης της κριτικής σκέψης (ΚΣ) από τους εργοδότες και αναδεικνύει ομοιότητες και διαφορές στην έκφραση, την ανάγκη και την πρακτική εφαρμογή της στον χώρο εργασίας. Εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας, αναπτύχθηκε συζήτηση ερευνητικού χαρακτήρα σε 32 ομάδες εστίασης, στις οποίες συμμετείχαν 189 επαγγελματίες από 9 ευρωπαϊκές χώρες. Οι ομάδες εστίασης περιλάμβαναν πτυχιούχους από 4 διαφορετικά επαγγελματικά πεδία, δηλαδή τις Βιοϊατρικές Επιστήμες, τις 'STEM' (Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Επιστήμη των Μηχανικών και Μαθηματικά), καθώς και τις Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες.

Βάσει του θεωρητικού πλαισίου του Facione (Facione, 1990), τα βασικά ευρήματα βρίσκονται σε συμφωνία με προηγούμενες μελέτες (Jones, 2009, Jones, 2010, Grace & Orrock, 2015, Sin, Jones & Wang, 2015), υποδεικνύοντας πως η κριτική σκέψη είναι γενικά κατανοητή και ερμηνεύεται ως ένα σύνολο από αλληλεξαρτώμενες δεξιότητες και διαθέσεις που αναμφίβολα είναι απαραίτητες για τους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό οφείλεται στη σημερινή αγορά εργασίας και στις κοινωνικές απαιτήσεις, παρόλο που υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις στην πρακτική εφαρμογή των διαστάσεων αυτών της ΚΣ μεταξύ των επαγγελματικών πεδίων.

Για τους επαγγελματίες, οι ιδανικοί κριτικά σκεπτόμενοι υπάλληλοι διαθέτουν έναν καλλιεργημένο τρόπο σκέψης, που τροφοδοτείται από κίνητρα και προθυμία για μάθηση και βελτίωση. Είναι θεμελιωμένος σε ένα σύνολο αλληλεξαρτώμενων γνωστικών και κατευθυντήριων εργαλείων που τους επιτρέπουν όχι μόνο την πρόβλεψη και την ετοιμότητα για οποιαδήποτε κατάσταση, αλλά και τη ρύθμιση και παρακολούθηση της δικής τους σκέψης και συμπεριφοράς στη διάρκεια της διαδικασίας.

Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι η ΚΣ επιδιώκει ισχυρά στοιχεία ροπής (π.χ. διαθέσεις και στάσεις) και προκύπτει από την εμπειρία, τη δια βίου μάθηση και την προσπάθεια, ενώ σχετίζεται με τους μακροπρόθεσμους στόχους και την ανάπτυξη. Επιπλέον, η ΚΣ συνδέεται συχνά με σκοπούς επίλυσης προβλημάτων και λήψης αποφάσεων, καθώς η εφαρμογή της εξαρτάται όχι μόνο από την αυτονομία της, αλλά και από τη σύγκλιση και τη διασύνδεση πολλών άλλων δεξιοτήτων και διαθέσεων που βρίσκονται εκτός του εφαρμοσμένου θεωρητικού πλαισίου, όπως την ενεργοποίηση, την προσαρμοστικότητα, τη δημιουργικότητα, τη συναισθηματική ωριμότητα, την επικοινωνία και την ομαδική εργασία. Στις Βιοϊατρικές Επιστήμες, για παράδειγμα, η ΚΣ απαιτεί από τους επαγγελματίες υγείας κλινική αιτιολόγηση, η οποία να κατανοεί τη μέριμνα για διαφορετικές πτυχές της υγειονομικής περίθαλψης και της ευημερίας, προκειμένου να ληφθεί η ενδεδειγμένη απόφαση σχετικά με την πρόληψη, τη διάγνωση ή τη θεραπεία συγκεκριμένου ασθενούς, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους προβληματισμούς ηθικής τάξης. Στις 'STEM' για τους μηχανικούς και τους επαγγελματίες των ΤΠΕ, η ΚΣ απαιτεί νοητικές διεργασίες, τόσο για τα προβλήματα όσο και για τις διαφορετικές

προσεγγίσεις, με σκοπό την επίτευξη των καλύτερων λύσεων που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες, τους στόχους και τις προσδοκίες ενός συγκεκριμένου πελάτη. Στις Κοινωνικές Επιστήμες, για τους επαγγελματίες της Εκπαίδευσης, της Διοίκησης και του Τουρισμού, η ΚΣ θεωρείται ένα επιθυμητό σύνολο διαθέσεων και δεξιοτήτων για επαγγελματική βελτίωση και δημιουργεί μια πρόσθετη ευθύνη ειδικά στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές, επηρεάζοντας άμεσα την ανάπτυξη και μάθηση των μελλοντικών πολιτών επειδή τους θεωρεί ως βασικούς παράγοντες αυτής της διαδικασίας μοντελοποίησης. Στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, για τους επαγγελματίες από τις Τέχνες και τον Πολιτισμό, η ΚΣ εκφράζεται μέσα από τον τρόπο σκέψης για την πραγματικότητα, για το τι υπάρχει γύρω από τον πρωταγωνιστή και το κοινό. Μέσω αυτής της παρατήρησης και σκέψης τροποποιεί αυτήν την πραγματικότητα μετατρέποντάς την σε καλλιτεχνικό αντικείμενο / έκφραση.

Τέλος, ως αποτέλεσμα, κύρια έκβαση αλλά και καινοτομία της παρούσας έκθεσης, παρουσιάζουμε μια πρόταση με έναν κατάλογο δεξιοτήτων και διαθέσεων κριτικής σκέψης στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα. Ο κατάλογος αυτός αποτελεί όχι μόνο μια συλλογή από διαφορετικές δεξιότητες και διαθέσεις της ΚΣ, οι οποίες και ταξινομούνται σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο εφαρμόστηκε σύμφωνα με τη γενική ερμηνεία του από τους επαγγελματίες, αλλά εκφράζει και την ιδιαίτερη κατανόηση εκείνων για αυτήν στους διάφορους επαγγελματικούς τομείς. Με την παραπάνω έννοια, οι δεξιότητες και διαθέσεις της ΚΣ συνδέονται με τις τάσεις, τις διαφορές και το περιεχόμενο των αφηγήσεων που απεικονίζουν καλύτερα την πρακτική εφαρμογή και τις ανάγκες των επαγγελματιών στους τομείς. Αντί να καθοδηγεί τους εκπαιδευτικούς και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το πώς να διδάξουν ή να προωθήσουν την ΚΣ, ο κατάλογος αυτός αποσκοπεί στο να τους παράσχει μια συνεκτική συλλογή των απαιτούμενων δεξιοτήτων και διαθέσεων ΚΣ σε βασικά επαγγέλματα, οι οποίες μπορούν να είναι χρήσιμες για τον καθορισμό νέων μαθησιακών στόχων, επιδιώξεων και αποτελεσμάτων, οδηγώντας σε προσαρμογές που μπορούν να ενσωματωθούν στα υπάρχοντα ευρωπαϊκά πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών. Επιπλέον, αναμένουμε να υποστηρίξουμε οργανισμούς και τμήματα ανθρώπινων πόρων για τον σχεδιασμό προγραμμάτων εσωτερικής κατάρτισης με σκοπό την κάλυψη των υφιστάμενων αναγκών, καθώς και να εντοπίσουμε μελλοντικούς πτυχιούχους για προσλήψεις.

Στην παρούσα μελέτη θα μπορούσαν να αναφερθούν διάφοροι ερευνητικοί περιορισμοί. Αυτοί σχετίζονται είτε με τον σχεδιασμό και τη μεθοδολογία της έρευνας (η χρήση ποιοτικής ερευνητικής προσέγγισης δεν μπορεί να οδηγήσει σε γενικευμένα αποτελέσματα), είτε με το δείγμα της έρευνας (π.χ. το υπόβαθρο ή την εμπειρία των εκπροσώπων από τους ποικίλους επαγγελματικούς τομείς) ή ακόμα και με τη διαδικασία ανάλυσης δεδομένων (π.χ., γλωσσικά εμπόδια στη διαδικασία της μετάφρασης των δεδομένων, δυσκολίες στην απόδοση και κατηγοριοποίηση ορισμένων αποσπασμάτων σε συγκεκριμένες δεξιότητες ή / και διαθέσεις). Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι στη μελέτη εμπλέκονται 9 χώρες, είμαστε πεπεισμένοι ότι οι παραπάνω περιορισμοί, που είναι μικρού εύρους, παραμερίστηκαν στη διάρκεια της μελέτης επιτρέποντας στην ερευνητική ομάδα να επιτύχει τους στόχους που είχαν τεθεί για τη μελέτη και να εξαγάγει έγκυρες πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, όσον αφορά τις δεξιότητες και τις διαθέσεις της ΚΣ σε νέους πτυχιούχους.